

25 02/05/07

แนวความคิดเรื่อง "การเข้าสมาคม" และผลกระทบต่อสตรีไทย พ.ศ.2461-2475

นางสาวเพชรสุภา ทศนพันธ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาประวัติศาสตร์ ภาควิชาประวัติศาสตร์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2542

ISBN 974-333-561-7

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

19 ก.ย. 2544

I 19254763

THE IDEA OF "SOCIALIZING" AND ITS IMPACT ON THAI WOMEN, 1918 - 1932

Miss Pechsupa Tasanapan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts in History

Department of History

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 1999

ISBN 974-333-561-7

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวความคิด "การเข้าสมาคม" และผลกระทบต่อสตรีไทย
พ.ศ. 2461 - 2475

โดย นางสาวเพชรสุภา ทิศนพันธ์

ภาควิชา ประวัติศาสตร์

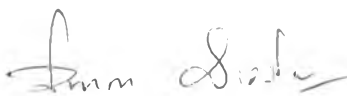
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ศาสตราจารย์ ดร. ปิยนาก บุนนาค

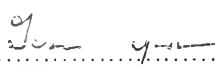
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรบัณฑิต

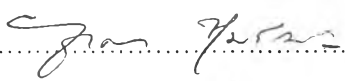
.....คณะบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ม.ร.ว. กัลยา ตังศกัณฺธิย)

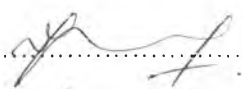
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ พิปาดา ยังเจริญ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ศาสตราจารย์ ดร. ปิยนาก บุนนาค)

.....กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชاکริต ชุ่มวัฒน์นะ)

.....กรรมการ
(อาจารย์สุกิมล รุ่งเจริญ)

เพชรสุภา ทศนพันธ์: แนวความคิดเรื่อง "การเข้าสมาคม" และผลกระทบต่อสตรีไทย พ.ศ.
2461 - 2475 (THE IDEA OF "SOCIALIZING" AND ITS IMPACT ON THAI WOMEN,
1918 - 1932) อ.ที่ปรึกษา: รศ. ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา, อ.ที่ปรึกษาร่วม: ศ. ดร.
ปิยนาด บุนนาค, 168 หน้า. ISBN 974-333-561-7.

งานวิจัยเรื่องนี้มุ่งศึกษาแนวคิดเรื่อง"การเข้าสมาคม"ที่เกิดขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2461 - 2475 นับตั้งแต่รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวผู้ให้ความสำคัญต่อบทบาท "การเข้าสมาคม" ของสตรี โดยมีแนวพระราชดำริว่า บทบาทดังกล่าวของสตรีถือเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่ง ที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญรุ่งเรืองของชาติ และแนวความคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับจากครอบครัวคนชั้นสูงและ"คนชั้นกลาง"ในสังคมไทย เพราะเป็นพระราชนิยมที่พึงปฏิบัติตาม อีกทั้ง"คนชั้นกลาง"ในสังคมไทยยังได้ใช้โอกาสนี้ในการเลื่อนฐานะทางชนชั้นและสร้างความสัมพันธ์กับคนชั้นสูง

การแพร่หลายของแนวความคิด"การเข้าสมาคม"เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สตรีชั้นสูงและ"ชั้นกลาง"มีโอกาสได้รับการศึกษาแบบตะวันตกเพื่อฝึกหัดมารยาทสังคม นอกจากนี้แนวคิดดังกล่าวยังเป็นปัจจัยให้มีการยอมรับระบบสหศึกษา ซึ่งส่งผลให้สตรีชั้นสูงและ"ชั้นกลาง"ได้มีโอกาสเข้าสู่อุดมศึกษาตลอดจนส่งผลให้สตรีชั้นล่างได้มีโอกาสศึกษาขั้นพื้นฐานแนวความคิด"การเข้าสมาคม"ยังส่งผลให้สตรีได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่หลากหลาย อาทิ งานเลี้ยงสังสรรค์ การเล่นกีฬา การคบหาเพื่อนต่างเพศ ตลอดจนการปรับการแต่งกายตามแบบตะวันตก แต่อย่างไรก็ตามสตรีก็ยังคงถูกคาดหวังให้รักษามารยาทตามแบบจารีตของไทย ดังนั้นเมื่อสตรีบางกลุ่มนำแนวทางแบบตะวันตกมาปฏิบัติจนเกินขอบเขต เช่นในเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ สังคมไทยจึงมีปฏิกิริยาที่ไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมดังกล่าว

ภาควิชา ประวัติศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต.....เพชรสุภา ทศนพันธ์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์ ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2542 ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

397126722 :MAJOR HISTORY

KEY WORD: WOMAN/ SOCIAL

PECHSUPA TASANAPAN: THE IDEA OF "SOCIALIZING" AND ITS IMPACT ON THAI WOMEN, 1918-1932. THESIS ADVISER: ASSOC.PROF.SUWADEE THANAPRASITPATANA, Ph.D., CO-ADVISER: PROF.PIYANART BUNNAG, Ph.D., 168 pp. ISBN 974-333-561-7.

This research focuses on "socializing" during 1918 to 1932, beginning in the reign of King Rama VI, who gave importance to women's presence in Siamese society. The King stated that Women's active presence in the society is a factor, among others, that shows how "civilized" Siam was. Noble families as well as the "middle class" duly followed the King's statement. It allowed many "middle class" families' social mobility through contact with the upper class and the nobles.

The ladies from the upper and middle class were given formal western education and learned social etiquette. This beginning eventually led to a broader acceptance of co-education of men and women. Upper and middle class women could enter higher education and lower class women were able to get basic education. Through "socializing", women were now seen in social gatherings and sports events, spotted in western dress and socializing with male friends. However, the society reacted against some women who have gone too far, especially in sexual relationships.

ภาควิชา ประวัติศาสตร์
สาขาวิชา ประวัติศาสตร์
ปีการศึกษา 2542

ลายมือชื่อนิสิต..... 1๗๘๘๗๗ กิ่งหน่ง
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา..... ๕๖๖ ๕-
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม..... ๕๖๖ ๕-

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จล่วงไปด้วยดีไม่ได้ หากขาดการช่วยเหลือดูแลอย่างใกล้ชิดของรองศาสตราจารย์ ดร. สุวดี ธนประสิทธิ์พัฒนา และศาสตราจารย์ ดร.ปิยนาท บุนนาค อาจารย์ที่ปรึกษา ที่ให้คำแนะนำตลอดระยะเวลาระหว่างการเขียนวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณรองศาสตราจารย์ พิพาดา ยังเจริญ ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณความเป็นห่วงของอาจารย์สุวิมล รุ่งเจริญ ที่คอยถามถึงความคืบหน้าในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชาคริต ชุ่มวัฒนะ ที่กรุณาเป็นกรรมการในการสอบวิทยานิพนธ์ และคุณวารุณี ไอสถารมย์ ที่ช่วยให้คำแนะนำและเป็นผู้วิจารณ์งานในขณะเสนอความก้าวหน้า

ขอขอบคุณ พ่อ แม่ และ พี่น้อง ที่ให้โอกาสแบ่งในการตัดสินใจด้วยตัวเองในการเลือกที่จะเรียนในวิชาที่ชอบและให้การสนับสนุนกำลังใจในทุกด้าน โดยเฉพาะแม่ที่ช่วยอ่านหนังสือและเล่าเรื่องราวต่าง ๆ ให้ฟังเสมอ ขอขอบคุณป้าแปด ที่คอยส่งข้าวส่งน้ำให้ตลอดเวลาในการทำงาน ขอขอบคุณความรักของยาย ขอขอบคุณพี่มานพ พี่หนึ่ง น้องแนน ที่ช่วยเหลือดูแลทำงานแทนและอนุญาตให้ลางานได้ ที่ต้องขอขอบคุณเป็นพิเศษคือผู้ที่เป็นทั้งเพื่อนและรุ่นน้อง ที่ชื่อ นันทิยา ที่ตลอดระยะเวลาที่คบกันมากกว่า 15 ปี เพื่อนให้กำลังใจและคอยช่วยเหลือตลอดเวลา ขอขอบคุณน้อง ๆ ทุกคนที่เสียสละเวลามาช่วยกันแก้คำผิดและเป็นเพื่อนช่วยคิด โดยเฉพาะ ย้อย และ พู๋ ที่ช่วยทำให้บรรยากาศในการทำงานมีความสุข ขอขอบคุณ บี และ เล็ก ที่ช่วยกันอ่านงานและมีความถามแปลก ๆ คอยถามเหมือนเป็นการซ้อมสอบไปในตัว ขอขอบคุณ พี่บี ท็อป และแฉะ ที่เป็นเพื่อนร่วมรุ่นที่น่ารักช่วยเหลือตลอดเวลาที่เรียนร่วมกัน รวมถึงขอบคุณรุ่นพี่รุ่นน้องอีกหลายคนที่คอยถามไถ่ให้กำลังใจกันเสมอ พี่สมพร พี่เสย พี่เต๋ พี่น้อย นื่องฝน นื่องพิม และน้องจิน ขอขอบคุณพี่ศักดิ์ที่ช่วยเป็นกำลังใจดูแลเอาใจใส่ ช่วยเป็นธุระในการช่วยดูแลขับรถรับส่ง รวมถึงช่วยเป็นแรงงานสำคัญในการพิมพ์

ขอขอบคุณมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ที่ให้ร่วมเงาอาศัยจนเป็นต้นกล้าที่แข็งแรงและเติบโต ขอขอบคุณจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ช่วยตกแต่งให้เป็นไม้ใหญ่ที่เติบโตได้อย่างสวยงาม มีความคิด ความรู้มากขึ้น เพื่อออกไปดำเนินชีวิต

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 เหตุผลและที่มาของปัญหา.....	1
1.2 งานการศึกษาค้นคว้าที่เกี่ยวข้อง.....	2
1.3 วัตถุประสงค์.....	3
1.4 วิธีการค้นคว้าและดำเนินการวิจัย.....	4
1.5 แนวเหตุผล ทฤษฎีสำคัญหรือสมมติฐาน.....	4
1.6 ขอบเขตในการศึกษา.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
2. บทบาท “การต้อนรับแขกเมือง” ของสตรีในสมัยปฏิรูปประเทศ.....	5
2.1 สตรีไทยสมัยจารีต: ความสัมพันธ์ระหว่างชาย -หญิง.....	5
2.1.1 ข้อจำกัดของสตรีชั้นสูงเรื่องการคบหากับคนต่างเพศในสมัยจารีต.....	7
2.1.2 บทบาทการคบหากคนต่างเพศของสตรีสามัญชน.....	12
2.2 สตรีในค่านิยมแบบวิคตอเรียน(VICTORIAN).....	17
2.3 บทบาท “การต้อนรับแขกเมือง” ของสตรีไทยสมัยปฏิรูป.....	22
2.3.1 บทบาท “การต้อนรับแขกเมือง” ของสตรีไทยรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	22
2.3.2 บทบาท “การต้อนรับแขกเมือง” ของสตรีไทยรัชสมัยพระบาท สมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว.....	24
3. แนวคิดการเข้าสมาคมในระหว่าง พ.ศ.2461 – 2475.....	33
3.1 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวกับการสร้างภาพลักษณ์ความรุ่ง เรืองของสยาม.....	33

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

3.1.1	สมเด็จพระเจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยามมกุฎราชกุมารในสังคมตะวันตก.....	33
3.1.2	จุดมุ่งหมายและกระบวนการสร้างภาพลักษณ์แห่งความรุ่งเรืองของสยามประเทศ.....	36
3.2	แนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับ "การเข้าสมาคม" ของสตรี.....	47
3.2.1	การก่อตัวของแนวพระราชดำริเรื่องการเข้าสมาคมของสตรี.....	47
3.2.2	การแพร่กระจายแนวพระราชดำริเรื่องการเข้าสมาคมของสตรี.....	54
3.3	พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว : การสืบทอดแนวคิดการเข้าสมาคมมาใช้ในราชสำนักฝ่ายใน.....	66
3.4	การตอบรับแนวคิดการเข้าสมาคมของคนชั้นสูง.....	70
3.5	คนชั้นกลาง : การตอบรับต่อแนวความคิด "การเข้าสมาคม" และการยก ระดับฐานะทางชนชั้น.....	81
4.	ผลกระทบของแนวความคิด "การเข้าสมาคม" ที่มีต่อสตรีไทยในระหว่างปี พ.ศ. 2461-2475.....	88
4.1	การจัดการศึกษาสำหรับสตรีเพื่อฝึกหัด "การเข้าสมาคม".....	88
4.1.1	การศึกษาของสตรีชั้นสูงเพื่อฝึกหัด "การเข้าสมาคม".....	90
4.1.2	การจัดหลักสูตรวิชาการสมาคมในโรงเรียนสตรีและการขยายโอกาสทางการศึกษาให้แก่สตรี.....	98
4.1.3	การส่งสตรีชั้นสูงและชั้นกลางศึกษาต่อในต่างประเทศระหว่างปี พ.ศ.2461 – 2475.....	105
4.2	การเข้าสมาคมกับการศึกษาแบบสหศึกษา.....	108
4.2.1	การเข้าสมาคมกับโอกาสทางการศึกษาของสตรีสามัญชน.....	108
4.2.2	การเข้าสมาคมกับโอกาสทางการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาของสตรีชั้นสูง.....	112
4.3	การเข้าสมาคมกับความสัมพันธ์ระหว่างหญิง-ชาย.....	115
4.3.1	การเข้าสมาคมกับโอกาสในการเลือกคู่ครอง.....	115

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		
4.3.2	การเข้าสมาคมกับโอกาสการพัฒนาความรู้ของสตรี.....	124
4.4	การเข้าสมาคมกับการปรับเปลี่ยนการแต่งกายสตรี.....	126
4.5	ปฏิกิริยาที่มีต่อพฤติกรรม"การเข้าสมาคม"ของสตรี.....	134
5.	บทสรุป.....	148
	รายการอ้างอิง.....	151
	ประวัติผู้วิจัย.....	168